

Verslag Startbijeenkomst Omgevingsproces Ternaard d.d. 4 december 2017 (dorpshuis Ternaard)

Sprekers:

mevrouw Arjette de Pree (onafhankelijk voorzitter); mevrouw Marga Waanders (burgemeester gemeente Dongeradeel); de heer Steven de Bie (adviseur De Gemeynt); de heer Michiel Schrier (gedeputeerde Provincie Fryslân);

Bijlagen: vragen en antwoorden

Verslag

Opening

Arjette de Pree (onafhankelijk voorzitter) opent de startbijeenkomst. Ze heet iedereen welkom en licht toe wat de bedoeling van de avond is en wie de sprekers zijn. De sprekers geven vanuit hun eigen organisatie een toelichting op het proces en daarna is er de mogelijkheid om vragen te stellen. Deze vragen worden genoteerd en beantwoord en toegevoegd aan het verslag.

Het gaat vanavond om de start van een 'omgevingsproces'. De bedoeling van dit proces is om te kijken wat de meest gewenste toekomst voor dit gebied is.

Mevrouw De Pree geeft als eerste het woord aan burgemeester Marga Waanders van de gemeente Dongeradeel.

M.A. Waanders, gemeente Dongeradeel

Burgemeester Waanders geeft aan dat de NAM in 2015 een Rijkscoördinatieregeling (RCR) heeft aangevraagd. Deze vernieuwing in de Mijnbouwwet kent geen vastgestelde procedure. De gemeente Dongeradeel heeft daarom het afgelopen jaar met verschillende partijen om tafel gezeten (bestuurlijk overleg: gemeente Dongeradeel, provincie Fryslân, ministerie van Economische Zaken en Klimaat, NAM en Wetterskip).

Gesprekspunten waren:

- Wat doen we met het element van verkennen van het draagvlak binnen het gebied?
- Wat is het belang van het gebied?
- Wat is nodig voor de ontwikkeling van het gebied? En...
- Zou gaswinning daar een bijdrage aan kunnen bieden?

Mevrouw Waanders geeft aan dat de partijen samen deze mogelijkheden hebben verkend. En dat dit heeft geleid tot het voorstel voor een omgevingsproces, waarbij met actieve inzet vanuit de samenleving wordt nagegaan hoe de omgeving met een plus achtergelaten kan worden als het tot een gaswinning komt.

De RCR kent een wettelijk vastgelegd verloop maar het is de bedoeling om in het proces veel meer ruimte te maken voor het gebied zelf. Het bestuurlijk overleg wil het gebied zelf veel meer in de 'lead' zetten.

Mevrouw Waanders noemt daarbij ook andere belangrijke onderdelen:

- Hoe zit het met de 0-metingen?
- Risico's en zorgen, waar zitten die?
- Over welke zorgen en risico's zouden we aan de voorkant afspraken kunnen maken?

De burgemeester noemt dat daarmee ook een opgave bij de bewoners van het gebied ligt. Ze noemt: "Als we met elkaar met de 'mienskip' iets voor elkaar willen krijgen, dan moet de 'mienskip' daar ook actief in worden."

Waarom zou men dat aandurven? Omdat gaswinning voorlopig aan de orde zal zijn. De organisaties in het bestuurlijk overleg denken dat het proces anders kan en daarmee iets beters oplevert als het tot gaswinning komt.

Mevrouw De Pree geeft het woord aan Steven de Bie van De Gemeynt, die zal uitleggen wat het proces precies behelst. Hij doet dit aan de hand van een presentatie, die na de vergadering aan de aanwezigen wordt meegegeven.

Steven de Bie (De Gemeynt)

De heer De Bie legt uit wat zijn organisatie doet. De Gemeynt is een coöperatie van zelfstandige adviseurs en creatieve denkers. De organisatie helpt partijen, organisaties en overheden op weg naar een duurzame samenleving. Duurzame oplossingen kunnen alleen bereikt worden wanneer iedereen zich herkent in de oplossing.

De Gemeynt zoekt samen met partijen naar duurzame oplossingen. De organisatie staat voor gemeenschappelijk en duurzaam beheer van al het gemeenschappelijke in de samenleving.

De heer De Bie legt uit dat de verschillende betrokken partijen, die samen het bestuurlijk overleg vormen, hebben besloten om De Gemeynt te vragen om hen te begeleiden.

Het bestuurlijk overleg heeft besloten om een omgevingsproces in te zetten ten behoeve van het versterken van de vitaliteit en de kansen van deze regio. Maar ook ter beantwoording van vragen zoals:

- Als gaswinning plaatsvindt, hoe worden dan de risico's afgewikkeld en gecompenseerd?
- En hoe zorgen we dat zorgen zoveel mogelijk worden weggenomen?

Dit zou kunnen door vooraf te borgen hoe omgegaan wordt met schade en effecten e.d. en met de afwikkeling daarvan.

Steven de Bie legt uit dat het een proces is van 'commitment per stap en dan door naar de volgende'.

De oude, gangbare route voor dit soort projecten is dat de landelijke overheid de regie voert. Die doet dat in principe namens ons allemaal. Dit kan de aanleg van een weg zijn of een ander groot project.

Er is inspraak op vastgestelde momenten. Dit is allemaal vastgelegd. (Zie presentatie: gangbare route – staat op website gemeente Dongeradeel).

De gangbare methode loopt nu regelmatig spaak. Er is weerstand tegen, het leidt tot vragen en belanghebbenden willen meer betrokken zijn.

De Bie geeft aan dat ook een ander model denkbaar is. Een model, waarbij vooraf breed gedragen overeenstemming bereikt wordt. Daarin worden bijvoorbeeld vragen gesteld als:

- Waar willen we in 2050 zijn?
- In hoeverre is een project wenselijk?

Dit omgevingsproces is zo'n nieuw model. We kijken met z'n allen naar: wat willen we in dit gebied. En zoeken daarbij naar een evenwicht tussen lokaal belang en nationaal belang. Kan de gaswinning een bijdrage leveren aan de toekomst die we in en met dit gebied voor ogen hebben? In zo'n omgevingsproces wordt expliciet gekeken naar de toekomstvisie. Als voorbeeld noemt hij het omgevingsproces rond de Maasvlakte 2.

Waarom een omgevingsproces in Ternaard? Regionaal en lokaal spelen zorgen over gaswinning.

Vanuit de regio en provincie is er de wens om te kijken naar de belangen van deze regio. Economisch gezien dreigt deze regio een krimpregio te worden. Daarom speelt de vraag: hoe willen jullie in deze regio wonen?

Het omgevingsproces Ternaard is als een pilot bedoeld voor toekomstige grootschalige projecten.

De Bie licht de procedure toe.

De bijeenkomst van vanavond is een startbijeenkomst. Hier begint het proces mee.

Dan volgt de **kwartiermakersfase** van 4 maanden – van december 2017 t/m maart 2018 (Zie presentatie: stappen in het omgevingsproces 1).

Deze fase bestaat uit 2 onderdelen:

1. Nut en noodzaak analyse van de gaswinning: het in kaart brengen van voors en tegens, , argumentatie, hoe goed is de onderbouwing.
2. De analyse van belanghebbenden (stakeholders): er worden gesprekken met u gevoerd over zaken als: wat wilt u met deze regio? Wat zijn uw zorgen? Wat is de mening van deze regio over de toekomst. Kan gaswinning daar een rol in spelen?

De uitkomsten van deze 2 stappen leiden tot een besluit in het bestuurlijk overleg: gaan we verder in dit omgevingsproces?

Is het antwoord 'ja', dan volgt de **uitvoeringsfase** – vanaf april 2018.

Dan wordt in april 2018 begonnen met uitvoering te geven aan de inventarisatie. Dan wordt gesproken over: hoe kunnen we verder? Wat zijn oplossingen voor de genoemde problemen

en zorgen over de toekomst van het gebied (zoals de dreigende krimp en werkgelegenheid), bodemdaling, verzilting, schadevergoeding, 0-meting, etc. Wat zijn belangrijke onderdelen van een Omgevingsvisie voor het gebied en wat zijn de mogelijkheden om deze versneld te realiseren?

De resultaten hiervan komen samen in een totaalakkoord. Daarin wordt ook vastgelegd hoe we dit gaan uitvoeren. En controleren we met elkaar dat er wordt gedaan wat we hebben afgesproken? Wie betaalt dat? etc.

De Kwartiermakersfase wordt begeleid door De Gemeynt als onafhankelijke organisatie, en ook de uitvoeringsfase zal door onafhankelijke procesbegeleider worden begeleid.

Vraag uit de zaal: Gaat het door als er veel weerstand is?

De heer De Bie antwoordt dat in geval van veel weerstand en gebrek aan medewerking in het omgevingsproces de vijf partijen kunnen besluiten om na de Kwartiermakersfase te stoppen met het omgevingsproces. De RCR procedure loopt dan wel door, tenzij NAM besluit om hiermee te stoppen.

Mevrouw De Pree geeft vervolgens het woord aan gedeputeerde Michiel Schrier van de Provincie Fryslân.

Gedeputeerde Schrier (provincie Fryslân)

De heer Schrier geeft aan dat we de keuze hebben: hoe gaan we het hier doen, op de oude manier, of op een andere manier? Als Ternaard met goede plannen komt, dan staat de provincie daarvoor open.

De gedeputeerde merkt op dat ze als provincie tegen nieuwe gaswinning is. “Maar”, zo zegt hij, “we kunnen nu het gebied goed horen. En dat kan door middel van het omgevingsproces. Wat mij betreft staat het nog niet vast of hier gas gewonnen gaat worden. Daarom moeten we hier alle vragen ophalen. De vraag is: wilt u dat gesprek aangaan?”

Het vertrouwen is verdwenen in de samenleving. Dat herkent hij. Daarom probeert men dat vertrouwen op deze manier weer op te bouwen. “Vanuit de provincie Fryslân vinden we het belangrijk dat jullie kenbaar maken wat jullie willen. Een stukje lokale democratie.”

De betrokken organisaties in het bestuurlijk overleg weten niet wat de uitkomst van het proces zal zijn.

Dat geluid blijft men in de RCR-procedure ook verkondigen.

Plenaire vragen en informeel deel

Tijdens de startbijeenkomst worden verschillende vragen gesteld en beantwoord. Deze zijn in een aparte bijlage verzameld. Ook de vragen die tijdens het informele deel aan de verschillende leden van het bestuurlijk overleg zijn gesteld, worden als bijlage toegevoegd.

Afronding

Mevrouw De Pree rondt de startbijeenkomst af. Ze vraagt hoe men terugkijkt op deze avond.

Mevrouw Waanders merkt op dat het duidelijk is dat 'het in ieder geval leeft'. Ze proeft het wantrouwen. Dat is begrijpelijk. "We kijken naar wat er in de provincie Groningen gebeurd is. We kijken naar hoe het heel lang gegaan is. Het is nu echt wel duidelijk dat het op fronten anders moet."

Ze geeft aan dat de volgende ronde 'het ophalen van...' betreft en vraagt de aanwezigen om ook naar de bijeenkomsten over 'nut en noodzaak' te komen. De burgemeester nodigt alle belanghebbenden met klem uit om mee te gaan doen aan de volgende bijeenkomsten.

"Als het proces ernstig gaat stagneren, dan is dat zo. Maar ik nodig u uit om de eerste stappen – waarmee u zich nergens aan verbindt – te volgen."

De heer De Bie geeft nog kort het vervolg weer. "Er gaat 2 onderwerpen starten. We gaan kijken naar nut en noodzaak. Wat is de onderbouwing? Wat betekent het? En wat betekent het gas in Ternaard daarin? Daar wordt u op de een of andere manier bij betrokken.

Zorgen, wantrouwen en vragen... daar komen we bij u op terug. Als u uw gegevens hebt doorgegeven, dan komen we bij u langs. We gaan eerst inventariseren en aan het einde van dit proces roepen we u allemaal weer bij elkaar en kijken: wat moet er gebeuren, wat zijn de ingrediënten voor de omgevingsvisie en dan gaan 'de 5' (het bestuurlijk overleg) beslissen over wel dan niet doorgaan met het Omgevingsproces."

Sluiting

De aanwezigen zullen worden geïnformeerd over het vervolg van het proces. Ook krijgt men de presentatie van De Gemeyn't mee naar huis.

Mevrouw De Pree sluit hiermee de startbijeenkomst af en wenst iedereen wel thuis en veel vertrouwen in het proces.